

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN BELİRLEYİCİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ¹Hande Çalışkan²Doç. Dr. Emrah İsmail Çevik³**Özet**

Evrenselleşmiş bir olgu haline gelen kadına yönelik şiddet cinsiyet eşitsizliğinin en acımasız örneğidir ve toplumları derinden etkilemektedir. Türkiye’de kadına yönelik şiddet olayları özellikle son yıllarda önemli ölçüde artış göstermiş ve bunun sonucunda kadına yönelik şiddet sosyal yaşamda önlem alınması gereken önemli bir sorun haline dönüşmüştür. Bu çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2008 yılında yayınladığı Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması ham verileri kullanılarak lojistik regresyon analizi ile Türkiye’de kadına yönelik şiddetin belirleyicilerinin neler olduğu araştırılmıştır. Analiz sonuçları, kadına yönelik şiddetin temel belirleyicilerinin kadının sosyo-ekonomik ve psikolojik durumu ile şiddeti algılama ve yorumlama biçimine bağlı olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Buna bağlı olarak kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesinde, toplumda daha fazla farkındalık oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Şiddet, Lojistik Regresyon, İstismar

The Determinants of Violence Against Women: Evidence from Turkey**Abstract**

Violence against women, which has become a universal phenomenon, is the most brutal example of gender inequality and deeply affects societies. Violence against women has significantly raised recently and hence it becomes the most important problem that needs to be taken in social life. In this study, it is examined that the determinants of violence against women in Turkey using logistic regression analysis based upon the data obtained from Turkish Domestic Violence Survey on Women in Turkey that is provided by Turkish Statistical Institute. The results of analysis reveal that the determinants of violence against women depend largely on the socio-economic and psychological statuses of women. Therefore, more awareness needs to be done created in social life to prevent violence against women in advance.

Key Words: Violence against Women, Violence, Logistic Regression, Exploitation

1. Giriş

Dünya Sağlık Örgütü’ne göre şiddet; “Sahip olunan fiziksel güç ya da kudretin, tehdit yoluyla ya da doğrudan kendine, bir başka insana, bir gruba ya da topluma karşı yaralanma, fizyolojik hasar, gelişme bozukluğu ya da gerilikle sonuçlanacak ya da sonuçlanma olasılığı yüksek bir biçimde uygulanması” olarak tanımlanmaktadır.

İnsanlığın varoluşundan itibaren ortaya çıkan şiddet günümüze kadar uzanmaktadır. İnsanlar düşünceleriyle, sınırlılıklarıyla, kültürleriyle, cinsiyetleriyle farklı farklı yaratılmıştır. Bu farklılıklar insanların birbiri ve hatta kendileri de dahil olarak çatışmalara yol açmaktadır. Doğal kabul edilen bu durum yıllardır süregelmekte, günümüzde insanlığa bilhassa kadınlara önemli ölçüde zararlar vermektedir.

Şiddet çoğunlukla, toplumdaki güç ilişkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve bu ilişkilerde ikincil konumda olan kesimi hedef almaktadır. Bu bağlamda kadınlar, bu kesimin başında yer almaktadır (Erol, 2013, s. 192). Kadınların karşılaştığı cinsiyet temelli şiddeti Hökelekli; “*Bir kimsenin insan olarak kendisine saygınlık kazandıran ve bu sebeple övünç konusu olan bütün kişilik değerlerinin herhangi bir hakarete mâruz kalması doğrudan doğruya onun ırzına yönelik bir saldırı sayılmış ve “ırza tecavüz” deyimi en geniş anlamıyla “kişilik haklarının çiğnenmesi”* şeklinde tanımlamıştır (Hökelekli, aktaran: Şensoy, 2016).

Çoğunlukla fiziksel ve psikolojik, kimi zaman da ekonomik ve cinsel bağlamda kendini gösteren şiddet, kişilerin yaşam kalitelerine de büyük ölçüde zarar vermektedir. Başka şekillerde ve anlamlarda maruz kalınan ve hemen her toplumda mücadele edilen sosyal sorunların başında gelen şiddetin en fazla uygulandığı kesimlerin başında maalesef kadınlar gelmektedir. Dünya’da ve ülkemizde en çok kadınlar, şiddetin yaratmış olduğu sosyal, fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel olumsuz sonuçlar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Eş veya birlikte yaşanan kişilerden yaşanan şiddetin kadınların hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı üzerinde birçok yönden olumsuz etkileri olmaktadır. Kadına yönelik şiddet; toplumsal, dini, kültürel, coğrafi sınırları aşan küresel bir

¹ Bu çalışma, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı’nda Doç. Dr. Emrah İsmail Çevik danışmanlığında Hande Çalışkan tarafından “Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği” ismiyle tamamlanarak 17.07.2017 tarihinde savunulan yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² Doktora Öğrencisi, Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, handecaliskan0@gmail.com, Yazar ORCID Bilgisi: 0000-0002-3137-932X.

³ Doç. Dr., Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, eicevik@nku.edu.tr, Yazar ORCID Bilgisi: 0000-0002-8155-1597.

sorundur. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadına yönelik şiddet en temel insan hakları ihlali ve ayrımcılık biçimi olarak görülmektedir.

Kadına yönelik şiddet evrenselleşmiş bir olgu haline gelmiştir. Dünya’da ve Türkiye’de birçok dernek, topluluk, devletlerin yürüttüğü kadına şiddeti önleme politikaları yıllardır süregelmektedir. Kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorun olarak değerlendirilip, devletin ve toplumun tüm organlarının katılımıyla çözümüne yönelik mücadele verilmesi, yaptırımlar getirilmesi ve bu yaptırımların toplumsal bir zihniyet değişikliği sağlaması hedeflenmiştir.

Dünya’da 1960’lardan itibaren etkin olmaya başlayan kadın hareketinin çabaları ile kadına yönelik şiddet toplumların gündemine giriş yapmaya başlamış ve son 30 yılda insan hakları ihlallerinden biri olarak kabul edilmiştir. Türkiye’de ise kadına yönelik şiddet sorunu 1980’li yılların sonuna doğru gündeme oturmaya başlayarak Türkiye’de tartışılabilir hale gelmiştir. Dünyada özellikle 20. yüzyılın son on yılında ivme kazanan inceleme ve araştırmalar sayesinde, kadına yönelik şiddetin yaygınlığına, nedenlerine ve sonuçlarına ilişkin önemli ölçüde bilgi toplanmıştır (Tezcan ve Tunçkanat, 2009, s. 851).

Kadına yönelik şiddetin tek bir nedeni bulunmamaktadır. Aynı zamanda hem bazı sosyal ve kültürel faktörler kadınların şiddet yaşama durumuna yakın bulduklarını gösterirken hem de şiddet yaşamının esasen kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikten ve iletişim eksikliğinden kaynaklandığı bilinmektedir. (Parmaksızoğlu, 2011, s. 12).

Kadına yönelik şiddetin nedenleri irdelenecek olursa ilki psikolojik nedenlerdir. Eğitim yaşamındaki başarısızlık, çatışma ve çözüm bulma becerilerindeki eksiklik, öfke kontrolünde yetersiz kalmak, sosyal beceri eksikliği, engellenmişlik duygusu, aşırı alınganlık, dışlanmışlık ve yalnızlık duyguları, özgüven eksikliği, aile içi iletişim eksikliği, tutarsız disiplin yaklaşımı, aşırı baskıcı ve rahat aile tutumları, ilgi eksikliği, sıklıkla engellenme ve cezalandırma, aile içi şiddete maruz kalma veya tanık olma, fiziksel, psikolojik ve cinsel açıdan istismar edilme, madde ve alkol bağımlılığı, dikkat eksikliği örnek gösterilebilir (Çiftçi, 2013, s. 25). Kadına yönelik şiddetin erkeklik hormonu ve yaşın getirdiği biyolojik değişimler gibi biyolojik nedenleri de bulunmaktadır. Şiddeti uygulayanların çoğunlukla erkek oluşu ve bu saldırgan davranışlarının yaşla birlikte azalmaya başlaması, erkeklik hormonlarının şiddet davranışlarında etkili olduğunu göstermektedir. Biyolojik sebepler arasında, bazı ruhsal rahatsızlıklar örneğin antisosyal kişilik bozukluğu örnek verilebilmektedir (Öztürk, 2011, s. 36)

Kadına yönelik şiddetin toplumsal nedenlerinde ise toplumda egemen olan geleneksel cinsiyetçi tutumun etkisi ortaya çıkmaktadır. Erkeklerin kadınlara yönelik şiddeti yorumlamalarına bakıldığında, kadın üzerinde hakimiyet kurma ve kadını kontrol etme ağır basmaktadır. Kadına yönelik şiddetin farklı nedenlerle, var olan kültürel yapı tarafından desteklenmesi, şiddetin başlıca nedenlerindedir. Şiddet olgusunun insanlık tarihi ile denk devam etmesini sağlayan ise nesiller arası kültürel aktarımdır (Okutan, 2007, s. 28-29). Sosyal ve toplumsal bozukluklar, geçimsiz bir aile ortamı, şiddetin özellikle erkekler açısından toplum tarafından mazur görülmesi, kadına karşı oluşan önyargılar, medya araçlarının olumsuz etkisi, ekonomik problemler, eğitim sisteminde olan problemler, ateşli silahlara ve uyuşturucu maddelere ulaşım kolaylığı, tahammülsüzlük, kimi arkadaş grupları gibi etkenler şiddete neden olan toplumsal faktörler arasındadır (Çiftçi, 2013, s. 26).

Kadına yönelik şiddet kadınları olduğu kadar toplumları da derinden etkileyen ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Araştırmalar şiddetin kadın sağlığı üzerindeki etkilerinin çok farklı yönlerinin olduğunu göstermektedir. Kadına yönelik şiddetin yarattığı etkilere bakıldığında, şiddete maruz kalan kadınlarda yüksek derecede kaygı, depresyon, stres, güvensizlik, intihara meyilli olma durumu, alkol kullanımı, uyku bozukluğu, tetikte olma, yaşanan travmaya bağlı psikolojik rahatsızlıklar örnek gösterilebilir (Köse ve Beşer, 2007, s.118).

Şiddete maruz kalan kadınlar, bu durumun toplum içindeki konumuna zarar vereceğini düşündüğünden yaşadığı şiddeti maskeleyen durumunda kalır. Ancak şiddeti maskeleyen eğilimi kadının yıpranmasına neden olur ve zamanla, şiddeti maskeleyeneye devam edemediğinden çevresiyle ilişkilerini kısıtlamaya hatta toplumdan kendini soyutlamaya başlar. Ruhsal ve fiziksel travmalar yaşayan kadın kendi içinde savaş vermektedir. Yaşadığı ruhsal problemler bir tarafa fiziksel şiddetin kadının bedeninde bıraktığı izler kendisini izole etmesiyle gizlenmeye çalışılır. Uzun süre şiddete maruz kalmanın etkisiyle kadındaki özgüven kaybı, soysal yaşamdan tamamen uzaklaşmasına neden olur (Okutan, 2007, s. 48-49).

Kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan çalışmalar hem küresel boyutta hem de ülkemizde sorunun ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Dünya’da şiddet oranlarına bakıldığında, örneğin, Kuzey Hindistan’da yaşayan kadınların %17’sinin fiziksel şiddete, %22’sinin cinsel şiddete maruz kaldığı diğer yandan Doğu Londra’da kadınların %61’inin aile içi şiddete, %87’sinin ise cinsel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Nikaragua’da yaşayan kadınların %52’sinin şiddet gördüğü, Japonya’da ise kadınların %67’sinin fiziksel şiddete maruz kaldığı bulunmuştur. Ayrıca Washington’da yapılan bir araştırma da ise kadınların %27’sinin eşlerinden veya birlikte oldukları kişiler tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır (Köse ve Beşer, 2007, s. 115).

Şiddet sebebiyle kişisel veya toplumsal anlamda “yok etme” sonucuna varabildiğinin tarihte de örnekleri mevcuttur. Şiddeti genelde bilindiği kadar yalnızca “fiziksel zarar” olarak açıklamak yeterli değildir. Ruhsal boyutlarda da bireyde ya da toplumda değişken sürelerde, veya kalıcı etkileri olabilmektedir (Atman, 2003, s. 333).

Dünyada ve Türkiye'de kadına yönelik şiddet eylemlerinin artması, bu konuya olan farkındalığın artmasına neden olmuş ve kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi için gerek politika yapımcılar gerekse sivil toplum örgütleri farklı eylem planları ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda, bu çalışmanın temel amacı Türkiye'de kadına yönelik şiddetin belirleyicilerini geniş bir yelpazede ele almak ve bu sorun için toplumda farkındalığın daha da artmasını sağlamaktır. Bu amaçla Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması verileri kullanılmış ve kadına yönelik şiddetin belirleyicileri farklı şiddet türleri için elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünün ardından ikinci bölümde şiddet türleri ele alınacak ve daha sonraki bölümde ise dünyada ve Türkiye'de kadına yönelik şiddet araştırma sonuçlarına yer verilecektir. Dördüncü bölümde kadına yönelik şiddet için literatürde yer alan çalışmalar özetlenecek ve beşinci bölümde ise analiz sonuçları değerlendirilecektir. Altıncı bölümde ise sonuç bölümü yer alacaktır.

2. Şiddet Türleri

Şiddet, bir toplumun hemen her kesiminde değişik biçimlerde, ölümcül veya ölümcül olmayan sonuçlarla meydana gelmektedir. Araştırmalar; dünya genelinde her üç kadından birinin dövüldüğünü, tecavüze zorlandığını ya da değişik biçimlerde istismar edildiğini göz önüne sermektedir (Tatlıhoğlu ve Küçükköse, 2015, s. 197). Kadına yönelik şiddet genel anlamda fiziksel şiddet yani dayak, yaralama ve cinayet olarak akla gelse de şiddetin başka türleri de bulunmaktadır.

Her ne kadar şiddetin toplumda fiziksel bir müdahale gibi algılanmasına rağmen, şiddet psikolojik ve cinsel boyutları içeren daha kapsamlı bir tanıma sahiptir. Bu çerçevede şiddet fiziksel zararın dışında kişinin psikolojik sağlığını da hem geçici hem de kalıcı olarak önemli ölçüde etkilemektedir. (Uçar, 2016, s. 316-320). Şiddetin amacı, kadının davranışlarını korkuya dayalı olarak ve baskılayarak kontrol etmektir. Kadının maruz kaldığı tek şiddet biçimi fiziksel şiddet olmamakla birlikte, kadına yönelik şiddetle ilgili çalışmalar, kadınların genellikle yakın partnerlerinin saldırılarına maruz kaldıklarını göstermektedir. Genel olarak şiddet algısının genişlemesi kadına yönelik şiddet çalışmalarında da etkisini göstermektedir. Bu bağlamda kadına yönelik şiddetin türlerinde; fiziksel şiddetin yanı sıra sosyal, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet olguları da göz önünde bulundurulmaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016, s. 37-38).

2.1. Fiziksel Şiddet

Kadına yönelik şiddetin en çok uygulanan ve en çok travma yaratan biçimidir. Fiziksel şiddet genel anlamda kaba kuvvetin korkutma, engelleme, sindirme veya ceza aracı olarak kullanılmasıdır. Fiziksel şiddet en çok aile içi şiddette eş veya eski eş tarafından uygulanmak suretiyle kendini gösterir.

Fiziksel şiddet en fazla maruz kalınan şiddet türü olmasına rağmen sürekli gizli tutulmuş bir olgudur. Evinin düzeni bozulmasın, kocası terk etmesin, utanmasın huzuru bozulmasın ya da kadının korkusundan dolayı susmayı da beraberinde getirir. Ancak çoğu zaman gizlense de verilere ve yapılan araştırmalara göre kadına yönelik şiddetin fiziksel boyutu yadsınmayacak kadar fazladır. (Yanık vd., 2014, s. 106). Türkiye'de yapılan araştırmalara göre, özellikle geleneksel aile yapılarının görüldüğü yerlerde fiziksel cezalandırma yöntemlerinin uygulandığı ortaya çıkmıştır. Çünkü tokat atmak, dövmek, dayak, vurmak bir terbiye aracı olarak kullanılmaktadır. Ailesinden şiddet gören bireyler, aynı şiddeti başkalarına uygulamaktadırlar ve bu döngü devam etmektedir. Dolayısıyla da şiddet olgusu öğrenilen bir davranış olarak belirlenmiştir (Yiğitcan, 2013, s. 67).

2.2. Ekonomik Şiddet

Sahip olunan maddi kaynakların veya paranın kadının üzerinde, tehdit veya yaptırım aracı olarak kullanılması ekonomik şiddet olarak adlandırılmaktadır. Toplumsallaşma ve sosyalleşme sürecinde geri planda olması, elindekiler ile yetinmeyi bilmesi veya ekonomik özgürlükten mahrum bırakılması öğretilen kız çocukları, çoğunlukla eğitim anlamında geride bırakılarak çalışma hayatına sokulmamaktadır. Eğitimden mahrum bırakılan ya da eğitim eksikliği olan kadınların ev içinde de emeği sömürülmekte, ev eksenli çalıştırılmakta ve maddi özgürlük yaşayamamaktadırlar (Gökkaya, 2011, s. 104).

Ekonomik şiddet öngörülebilir ve önenebilir bir olgudur. Kadınlara yönelik ekonomik şiddetin önüne geçebilmek için politika yapımcıların atacağı adımlar oldukça önemlidir. Örneğin, mülk edinmelerinde ve mirasın paylaşımında eşitliğin sağlanması, istihdam politikalarının kadınların sorunlarını dikkate alacak şekilde düzenlenmesi ekonomik şiddetin önlenmesinde dikkate alınacak politikalar olarak gösterilebilir. Diğer taraftan kadınlara eğitim fırsatı sunacak, haklarını özümsetecek ve toplumda dışlanan bireyler olma yönündeki tüm inanç ve tutumları değiştirecek müdahaleler yapılmalıdır. Sadece erkeklerle kadınlar arasında eşitlik sağlandığında, ekonomik şiddet artık norm olmayacaktır (Fawole, 2008, s. 9).

2.3. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, bireyin duygularının, baskı uygulayabilmek adına tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, sindirme, yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır. Bireye yönelik tutarlı bir biçimde psikolojik baskı uygulamak, duygusal olarak sindirmek ve aşağılamak, ona yaptırım uygulamak veya cezalandırmak amacıyla toplumdaki soyutlandırmak için uygulanan her türlü baskı psikolojik şiddet olarak adlandırılmaktadır (Tatlıhoğlu ve Küçükköse, 2015, s. 197).

Psikolojik şiddet, farklı biçimlerde olabileceği için kültürler ve ülkeler arasında tanımlanması daha zordur. Örneğin, Vietnam'daki bir çalışmada duygusal şiddet, eşini zorla cinsel ilişkiye zorlayan bir kocanın

davranışlarını içermektedir. Afrika’da ise kadının evden çıkmasına izin vermemek veya cinsel istekte bulunmak gibi olaylar daha çok duygusal şiddet olarak tanımlanmaktadır (Krantz ve GarciaMoreno, 2011, s. 819).

2.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, cinselliğin kadına yönelik bir tehdit, yaptırım ve kontrol etme aracı olarak kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır. Cinsel şiddet, kadının istemediği riskli ve utanç verici bir şekilde cinsel ilişkiye zorlanması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Başkalarıyla cinsel birlikteliğe zorlama, kadının rızası olmadan çocuk doğurmaya zorlama veya doğum hakkına engel olma, istemediği biriyle evlenmeye zorlama, çocuk yaşta evlendirmeler, doğum kontrol kullanımı hakkını engelleme, kürtaja zorlama, telefon, mektup, sosyal medya aracılığıyla cinsel içerikli davranışlar sergileme, taciz ve tecavüz bu şiddet türünün yaygın örnekleridir (Tatlıhoğlu ve Küçükköse, 2015, s. 198).

Kadına yönelik şiddet tecavüz ile en üst safhaya taşınmaktadır. Tecavüz, cinselliğin saldırganlık ve şiddet yoluyla dışavurumu değil, şiddet ve saldırganlığın cinsellik yoluyla dışavurumudur. Tecavüz sonucu öldürülen kurbanların saldırganı önceden tanıyor olabilmesi de mümkündür. Karşılaşılan örneklerde ise tecavüz eyleminde bulunanlar, kurbanını yakın çevresinden seçmektedir (Yengin, 1997, s. 165166).

3. Dünya’da ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırmaları

2012 yılında kadınlara karşı şiddet konusunda Avrupa Birliği’ne üye ülkeleri içeren 42.000 kadın ile yüz yüze görüşülerek bir anket yapılmıştır (European Union Agency for Fundamental Rights). Anket, kadınların şiddet yaşama durumları konusunda dünya çapında yapılan en kapsamlı anket olarak kabul edilmektedir. Araştırma kapsamında kadınların eşlerinden veya birlikte oldukları kişiler tarafından cinsel, psikolojik ve/veya fiziksel şiddet gördüğü en yüksek veriye sahip ülke Danimarka en düşük ülke ise Polonya’dır. Tüm Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin ortalamasına bakıldığında ise, AB’de kadınların %33’ü eşlerinden veya birlikte olduğu kişilerden cinsel, psikolojik ve/veya fiziksel şiddet görmüştür (FRA, 2014).

Dünya Sağlık Örgütü’nün 2013 yılında yayımladığı kadına yönelik şiddet raporunda, kadınların %13 ile %61’i arası 15-49 yaşları arasında hayatlarında en az bir defa eşlerinden fiziksel şiddete maruz kaldığını, kadınların %6 ile %59’u, eşlerinden yaşamı boyunca en az bir kez zorla cinsel ilişkiye girme veya buna teşebbüs etme durumuna maruz kaldıkları, %1’den %28’i kadın ise gebelik sırasında eşinden fiziksel olarak istismar edildiğini bildirmiştir (WHO, 2013, s. 10).

Dünya Sağlık Örgütü’nün 2014 yılında yayımladığı kadına yönelik şiddet raporunda, dünya genelinde kadınların ölüm sebebi olarak, çoğunlukla eşleri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Rapora göre, dünyadaki kadın cinayetlerin %38’inin eşleri tarafından %6’sının da erkek arkadaş ya da birlikte yaşadığı kişiler tarafından gerçekleşmiştir. Ayrıca %20 oranındaki kadın ölümlerinin faillerinin bilinmediği saptanmıştır (WHO, 2014, s. 10).

İngiltere’de her yıl neredeyse 3 milyon kadın farklı şiddet türlerine maruz kalmaktadır. Diğer yandan 13-17 yaşları arasındaki kızların %33’ü cinsel şiddete maruz kalmaktadır. 2009 yılında “Zorla Evlilik Birimi”ne 1600 başvuru yapılmış ve bunların %86’sı kadındır (TBMM, 2011, s. 17-19). Amerika Birleşik Devletleri’nde, "yüksek riskli ekip ağı" veya "ölümcülük değerlendirme programları" olarak adlandırılan çeşitli programlar, aileye bağlı şiddet (çoğunlukla kadınlar) için yakın arkadaş veya aile üyelerinin öldürülme riski altında olan kişiler için eyalet düzeyinde, şiddet yaşayan kişilerle ilgili olarak kolluk, sosyal ve sağlık hizmetleri arasında bilgi paylaşımını koordine etmek üzere ortaya çıkmıştır. Boğmaya teşebbüs, silahlı tehditler, takip, cinsel saldırılar, takıntılı kıskançlık ve kontrol davranışları gibi şiddet olayları yaşanmaktadır. Bireysel müdahale planları, suçluların izlenmesinden, hukuk, adalet, sağlık ve sosyal hizmet alanlarındaki birçok disiplin arasında bilgi paylaşımı yapmaktan şiddet olaylarının ve ailelerinin korunması için önleyici çalışmalar yapmaktadırlar (UNODC, 2013, s. 51).

Uluslararası kapsamda önemli bir sorun olarak görülen, yalnızca kadınları değil, etki ve sonuçlarıyla tüm bireyleri hatta demokratik rejimlerin varlığını tehdit eden, Dünya çapındaki örgütlerin yasal önlemler almasına neden olan kadına yönelik şiddet Türkiye’nin de önlemeye yönelik mücadele verdiği temel hukuksal ve toplumsal sorunlardan biridir (Halıcı, 2007, s. 37).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın 2014 yılında hazırladığı Türkiye Kadına Yönelik Şiddet araştırmasına göre, Türkiye genelinde hayatının belli bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı yüzde 36’dır. Bu bağlamda her 10 evli kadından neredeyse 4’ü fiziksel şiddete maruz kalmıştır denilebilir. Bu oranlardan hareketle şiddet görme düzeyinin en fazla olduğu bölge Orta Anadolu’dur. Türkiye genelinde ise kadınların yüzde 36’sı fiziksel şiddete, yüzde 12’si cinsel şiddete maruz kaldığını belirtirken, kadınların yüzde 38’inin iki şiddet biçiminden en az birine maruz kalması ve genellikle cinsel şiddetin fiziksel şiddet ile birlikte yaşandığını göstermektedir. Duygusal şiddetin ve istismarın düzeylerine bakıldığında, Türkiye’de evli kadınların yüzde 44’ünün hayatlarının herhangi bir döneminde, duygusal şiddet ve istismar biçimlerinden en az birine maruz kaldığı saptanmıştır. Duygusal şiddet ve istismar yerleşim yeri açısından çok az farklılaşırken, bölge bazında bakıldığında büyük farklılıklar sergilemektedir. Duygusal şiddet ve istismar düzeyi %35 ile %54 arasında değişmektedir.

4. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Literatür Değerlendirmesi

Son yıllarda medyanın da etkisiyle artan şiddet olaylarının ve meydana getirdiği olumsuz sonuçların toplumsal düzeyde farkındalık oluşturması ile birlikte, akademik anlamda bu konuya ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalar bir kısmı aşağıda özetlenmiştir.

Ayrancı vd. (2002), kadınların hamilelikleri boyunca ev içinde maruz kaldığı şiddet biçimlerine değinmiş ve bu şiddeti yaşama sıklıkları, yaşadıkları şiddet türlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışma Eskişehir’de en az bir kez hamilelik deneyimi olan kadınlarla yürütülmüş ve şiddet sıklığı, türleri, şiddet uygulayanların özellikleri tespit edilmesi amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. 154 kadından 110’u hamile olduğu dönemde eşi tarafından fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet türlerinden birine veya birden fazlasına maruz kaldığını belirtmiş olup; çalışma sonucu psikolojik şiddete 109 kadın, fiziksel şiddete 40 kadın ve cinsel şiddete ise 6 kadının maruz kaldığı tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, hamile kadınlara yönelik şiddetin azımsanamayacak oranlarda yüksek olduğu görülmektedir.

Bütün vd.’nin (2002), saldırıya maruz kalan kadınların, sosyoekonomik, kültürel ve demografik özellikleri, ölüm nedeni ve şeklini tespit ederek yorumlamayı amaçlamıştır. 2002 yılında Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi’nde otopsi yapılan 40 kadın incelenmiştir. Kadınların, 17’sinin (%42.5) 19-30 yaş grubunda ve 12’sinin (%30) 31-40 yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan kadınların altısının eğitimsiz, 33’ünün (%82.5) ilköğretim, birinin de üniversite mezunu olduğu, 13’ünün (%32.5) çocuk sahibi olmadığı, 27’sinin (%67.5) çocuk sahibi olduğu ve 10’unun (%25) iki çocuk, dokuzunun (%22.5) üç çocuk, beşinin (%12.5) tek çocuk, üçünün (%7.5) beş ve üstü çocuk sahibi oldukları saptanmıştır. Olay yeri açısından ölümlerin 34’ünün (%85) evde, birinin iş yerinde ve beşinin sokak ve boş arazi gibi diğer yerlerde gerçekleştiği belirlenmiştir.

Yanikkerem (2002) kadına uygulanan şiddetin üreme sağlığına etkilerini konu aldığı makalesinde cinsel şiddetin küresel boyutlarını ve yarattığı etkileri incelemiştir. Yanikkerem, cinsel şiddetin kadının sağlığına olan etkileri, kadının üreme sağlığını bozabildiği gibi, fiziksel ve ruhsal açıdan da kötü yönde etkileyebildiğini, ayrıca şiddetin kadınların uzun vadede çeşitli sağlık problemlerinin artmasına neden olabileceğini vurgulamıştır. Çalışmada, bu sağlık problemlerine kronik ağrı, fiziksel sakatlık, alkol, intihara teşebbüs depresyon gibi durumlar örnek verilmektedir. Geçmiş yaşamında fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalan kadınlarda, istenmeyen gebelik veya cinsel yolla bulaşan çeşitli hastalıklar riski de artmaktadır.

Faramarzi vd.’nin 2004 yılındaki çalışması, İran’da, ev içinde şiddete maruz kalan kadınların genel tutumlarının ve erkek egemenliğinin kabul görmesi hususundaki yorumlarını incelemek amacıyla hazırlanmıştır. 12 ay boyunca şiddet olaylarının yaygınlık oranları incelendiğinde; fiziksel şiddet %14.8, psikolojik şiddet %80.6 ve cinsel istismar %43.6 olarak bulunmuştur. Ayrıca; erkek egemenliğine karşı tutumu pozitif olan kadınların, daha fazla fiziksel ve duygusal istismara maruz kaldığı ortaya çıkmıştır.

Yodanis (2004) kadınlara yönelik şiddetin yalnızca erkeklerin bireysel özellikleri, tutumları ve deneyimleri ile açıklanmadığını, kadınlara karşı şiddetin erkek egemenliğiyle bağlantılı olduğunu savunmuştur. Çalışma da, cinsel şiddetin yaygınlığını ölçmek için yaptığı ekonometrik analizde, Avrupa ve Kuzey Amerika’daki ülkelerin veri setini baz almıştır. Bunlar Arnavutluk, Avusturya, Macaristan, Polonya, İtalya, Belçika, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Letonya, Norveç, Portekiz, Romanya, Rusya, Slovenya, Slovakya, İspanya, İsveç, İsviçre, (İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda dahil) İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri’dir. Sonuçlar, kadınların eğitim ve meslek statüsünün kadınlara karşı cinsel şiddetin yaygınlığı ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Kadınların statüsünün düşük olduğu ülkelerde cinsel şiddetin yaygınlığı daha yüksek bulunmuştur. Cinsel şiddet, kadınlar arasında erkekler göre daha fazla korku düzeyine bağlıdır. Buna kıyasla, kadınların statüsünün yüksek olduğu ülkelerde, kadınlara yönelik cinsel şiddet daha düşüktür. Ayrıca, kadınların eğitim ve meslek statüsü, cinsel şiddet yaygınlığı ile ilişkilidir ve eğitim düzeyi ile meslek statüsünün arttığı durumlarda kadınların cinsel şiddet oranlarının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Kishor ve Johnson (2004), aile içi şiddetin yaygınlığını, şiddet ile ilişkili faktörleri ve kadınların sağlığı üzerindeki etkilerini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmada, Demografik ve Sağlık Araştırmaları Projesi kapsamında toplanan verileri analiz ederek, Dominik Cumhuriyeti, Kamboçya, Nikaragua, Kolombiya, Zambia Mısır, Haiti, Hindistan, ve Peru gibi 9 ülkedeki aile içi şiddet düzeyleri üzerinde çalışmışlardır. Çalışmada şiddet türlerine ilişkin bilgiler toplanmaya çalışılmıştır. Tüm ülkelerde, altı kadından en az bir tanesi fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet türlerinden birini yaşadığını bildirmiştir. Bu ülkelerin beşinde, en sık fiziksel şiddet eylemlerinin ortaya çıktığını belirlemiştir. Her ülkedeki on kadından en az biri, kocası tarafından duygusal olarak istismar ve tehdide maruz kaldığını bildirmiştir. Mısır ve Nikaragua’da ise, evli olan üç kadından en az birinin aile içi şiddet yaşadığı ortaya çıkmıştır. Gebelik sırasında eşlerin istismarını bildiren kadınların oranı, Kolombiya ve Nikaragua’da %11, Kamboçya’da yüzde %1, Haiti ve Dominik Cumhuriyeti’nde de %5 olarak bulunmuştur.

Loxton vd., (2006) Avustralya’da, aile içi şiddetin psikolojik sorunlarla ilişkisini incelemiştir. Çalışma, 47-52 yaş aralığındaki 11.310 Avustralyalı kadının verilerinden oluşmaktadır. Aile içi şiddet ile depresyon, kaygı ve refah seviyesi arasındaki ilişkiler demografik değişkenlere de (evlilik durumu, gelir, yaşanılan yer) dikkate alacak şekilde lojistik regresyon analizi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma, yakın zamanda depresyon ve anksiyete belirtileri gösteren ve, depresyon veya anksiyete için ilaç kullanan kadınlar üzerinde yapılmıştır. Bulgular, depresyon, kaygı veya "diğer" bir psikiyatrik bozukluk tanısı konmuş kadınlar için

aile içi şiddete maruz kalma oranının arttığını göstermektedir. Psikolojik olarak sağlıklı hissetme hali, aile içi şiddet geçirmiş olanlar ile ters bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Psikolojik refah azaldığında, aile içi şiddet yaşamış olma ihtimali artmaktadır.

Vahip ve Doğanavşargil (2006), psikiyatri hastaları arasında maruz kaldıkları fiziksel eş şiddeti, çocuklukta yaşanan şiddet ve bunlar arasındaki ilişkiyi araştırmak, aile içi fiziksel şiddetin boyutlarını ve çeşitlerini belirlemek, sosyo-demografik ve kültürel özellikleri belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Hastanelerdeki psikiyatri bölümüne başvuran, 100 evli kadın hasta ile görüşmeler yapılmıştır. Fiziksel şiddet yaşadığı bulunan ve bulunmayan grup klinik, sosyodemografik özellikler ve aile yapısı özellikleri bakımından karşılaştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; hastaların %63'ünün çocukluk döneminde, %62'sinin evliliklerinde en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığı, %51'inin de çocuğuna fiziksel şiddet uyguladığını saptanmıştır.

Özyurt ve Deveci (2010); 15-49 yaşları arasındaki evli kadınlarda depresif belirti yaygınlığının ortaya koymak ve depresyon puanlarına göre aile içi şiddet ve sosyo-demografik özellikler arasındaki ilişkinin varlığını araştırmayı hedeflemişlerdir. Çalışmada Manisa'nın Muradiye ilçesinde yaşayan 15-49 yaşları arasındaki kadınlar örneklem grubu olarak seçilmiş ve çalışmaya 225 kadın katılmıştır. Depresif belirti yaygınlığı %14.7 olarak saptanmıştır. Kadınların %32.9'u aile içinde şiddet yaşadığını ifade etmişlerdir. Araştırma yapılan bölgede evli kadınlarda depresif belirti yaygınlığı ve aile içi şiddetin yüksek oranlarda görüldüğü tespit edilmiştir.

Aksakal ve Atasayar'ın (2011) kadına yönelik uygulanan şiddetin düzeyini araştırmışlardır. Çalışmada, çeşitli eğitim düzeylerine sahip ve farklı sosyo-ekonomik düzeylerden gelen şiddet mağduru 12 farklı kadın üzerinde vaka incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Görüşme tekniği ile açık uçlu sorular sorulmuştur. Sorular bireylere yönelik şiddetin türü, kişilerin şiddete maruz kaldıktan sonraki tepkileri ve şiddetin psikolojik açıdan ne tür sonuçlar doğurduğu yönündedir. Çalışma sonucunda; kadınların özellikle fiziksel şiddete maruz kaldıkları ayrıca sözel, psikolojik ve cinsel şiddet deneyimlerinin de olduğu saptanmıştır. Ayrıca katılımcılar şiddet sonrası ilişkiyi sonlandırmadıklarını, psikolojik destek aldıklarını, hissettiklerini anlattıkça rahatladıklarını ve evliliklerinin ilk zamanlarının genellikle olumsuz geçtiğini ifade etmişlerdir.

Grech ve Burgess (2011); Avustralya'da aile içi şiddette mevcut durumları ve şiddet sonrasında polise bildirme durumlarını değerlendiren bir çalışma hazırlamışlardır. Çalışmada 2001 ve 2010 yılları arasında polis tarafından kaydedilen 26.006 kadının aile içi şiddet verileri baz alınmıştır. Yıllar arasındaki verilere bakıldığında; alkol kullanımı, şiddet olaylarının çoğunda önemli bir faktör olmaya devam etmektedir. Ayrıca evde bir saldırı veya şiddet kurbanı olan kadınların yarısından azının bu durumu polise bildirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Guljan vd. (2012) ise İzmir'in Konak İlçesi'nde bulunan 25 - 49 yaşları arası kadınların, maruz kaldığı şiddet biçimlerinin ve şiddetin belirleyici etmenlerin belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmaya göre, psikolojik şiddet sıklığı %93, fiziksel şiddet %37.5, ekonomik şiddet %34.4, cinsel şiddet %3.9 düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Psikolojik şiddete maruz kalma durumu, ortaokul ve üzeri öğrenimli kadınlarda daha fazla olduğu saptanmıştır. Erkeklerin işinin olmaması veya düzensiz işlerde çalışması, alkol kullanımı alışkanlığının olması, istenmeyen gebelik varlığı ve kadının 25-34 yaş grubunda olması fiziksel şiddette belirleyici etmenler olarak saptanmıştır. Çalışma sonucuna göre; üç erkekte biri eşlerine ekonomik ve fiziksel şiddet uyguladığı ortaya çıkmıştır.

Dillon vd. (2013), eş şiddetine maruz kalan kadınların fiziksel ve zihinsel sağlıkları arasındaki ilişkiyi ikincil kaynakları kullanarak incelemişlerdir. 2006'dan 2012'ye kadar yayınlanan gözden geçirilmiş araştırma raporları, gelişmekte olan ülkelerin nicel ve nitel araştırmalarını içermektedir. 75 bildirinin yer aldığı derlemenin sonuçlarına göre, kadına yönelik aile içi şiddeti; depresyon, kaygı, intihar girişimi ve uyku bozuklukları gibi bir dizi sağlık sorununu arttırmaktadır. Birçok çalışmada, bu etkiler doğrulanmış ölçüm araçları kullanılarak gözlemlenmiştir. Ayrıca kadına yönelik eş şiddetini genel sağlık, kronik bozukluklar, kronik ağrı ve jinekolojik rahatsızlıklar ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Gülmez (2014) kadına yönelik aile içi şiddet, ahlaki çözüme ve dindarlık konusunu ele almıştır. Gülmez'in bu çalışmasının amacı, ilk olarak evli erkeklerde dindarlık ve ahlaki çözüme ile kadına yönelik aile içi fiziksel ve psikolojik şiddet davranışları arasında ne tür bir bağlantı olduğunu; ikinci olarak bazı sosyo-demografik özelliklerin ve bazı risk faktörlerinin kadına yönelik aile içi fiziksel ve psikolojik şiddet davranışlarıyla ilişkisini incelemektir. Örnekleme, Elazığ ilinden 517 evli erkekte olmaktadır. Araştırma sonucunda; 20-34 yaş aralığında, ilkokul ve altı seviyede eğitime sahip, düşük geliri, eşi ilkokul ve altı düzeyde eğitime sahip ayrıca çalışmayan, evliliğinin ilk beş yılında olan, çocukluğunda şiddete maruz kalmış ve ya şiddete tanık olmuş katılımcıların daha çok eşlerine fiziksel ve psikolojik şiddet uyguladığı ortaya çıkmıştır.

Okasha ve Abu-Saada (2014) Filistin toplumunda kadınlara yönelik çeşitli şiddet olaylarını analiz etmek için istatistiksel bir model bulmak ve yaygınlık seviyesine en fazla etkide bulunan en önemli risk faktörlerini bulmak için bir çerçeve geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışma, aile içi şiddet üzerine anket verilerinin analizine dayanmakta ve birçok sosyo-ekonomik, siyasi ve kültürel açıklayıcı değişken içermektedir. Çalışmada, kadınlara yönelik şiddetle ilişkili en önemli risk faktörlerinin sadece doğrudan kadınlarla değil, yakın arkadaşlarının ve çocuklarının durumuyla da bağlantılı olduğu sonucuna varmıştır. Sonuç olarak, Okasha ve Abu-Saada aile düzeyinde refahın artmasının kadınlara yönelik şiddeti sona erdirmek için uygulanan politika programının çekirdeğini oluşturması gerektiği sonucuna varmıştır.

Bouhours ve Broadhurst (2015); Hong Kong'da Kadına Karşı Uluslararası Şiddet Araştırması'na katılan 1.300 kadının verilerini kullanarak yaptıkları çalışmada şiddet düzeylerini belirlemeye çalışmışlardır. Her beş katılımcıdan birinde 16 yaşından itibaren şiddet yaşadığı ortaya çıkmıştır. Cinsel şiddetin (% 13.4) en yaygın şiddet türü olduğu saptanmıştır. Kadınların %13.5'inin eş veya birlikte yaşadıkları kişiler tarafından istismar edildiği saptanmıştır. Bouhours ve Broadhurst'a göre; Hong Kong, anket yapılan diğer ülkelerle karşılaştırıldığında en düşük şiddet oranları arasında yer almıştır.

Aile içi şiddet algısının bireysel özelliklere göre farklı olup olmadığını araştıran Türk ve Çimen (2015) araştırma çerçevesinde tüm kesimleri temsil edecek bir örneklem grubunda anket uygulaması yaparak toplam 211 kişiden veri toplanmıştır. Araştırmada; eğitim, cinsiyet, yaş ve meslek değişkenlerine göre şiddetin uygulanma gerekçesi ve sonuçlarına ilişkin bulgular arasında bireysel özellikler bakımından oldukça fark çıkmıştır. Bunun yanı sıra, meslek ve eğitim düzeyi bakımından fark görülmemiştir. Cinsiyet ve yaşa göre şiddet algısında ortaya çıkan farklılık ise, yaşlı kuşağın şiddeti kabullenmiş olmasının yanında genç kuşağın şiddeti nispeten benimsememesinden kaynaklanmaktadır.

Montgomery vd. (2015); ABD'de yaşayan kadınları baz alarak yaptığı çalışmada kadına yönelik şiddet türlerinden olan duygusal, fiziksel ve cinsel şiddetin düzeylerini belirlemiştir. 2009 kadınla yapılan çalışmada 2009-2010 yılları içinde psikolojik, fiziksel şiddet ve cinsel şiddetin yaygınlığı sırasıyla % 31,% 19, ve% 7 bulunmuştur. Şiddet görmede maddi durum, çocuklukta istismar, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon belirtileri önemli oranda etkili bulunmuştur.

Koch vd. (2016); ABD'nin Illinois eyaletinde hamilelik ve doğum sonrası dönemde kadınların cinayet riskinin yüksek olup olmadığını araştırmış ve cinayet durumlarını ırk ve yaş grubuna göre tanımlamışlardır. Çalışma, 2002 ile 2011 yılları arasında Illinois doğumlu kadınların verilerinden oluşmaktadır ve elde edilen bulgular Illinois'de 636 gebeliğe bağlı ölüm olduğunu, bunların 82'si (% 13) cinayetten kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca hamile olmadığı halde 931 kadın cinayeti olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Stavrou vd.'nin (2016) Avustralya'da kadınlara yönelik eş şiddeti ilgili faktörler ve yardım arama davranışları üzerine yaptığı çalışmada; hangi faktörlerin eş şiddetine yol açtığı, şiddet yaşadıktan sonra yardım ve destek isteyen kadınlarla ilişkili olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. 2012 yılı Kişisel Güvenlik Anketi'ne katılmadan önce iki yıl içinde eşi tarafından şiddet gören kadınlar, hiç şiddet yaşamadığını bildiren kadınlarla karşılaştırılmıştır. Sosyo-demografik, finansal stres, sosyal bağlılık, çocuklukta istismar ve eş tarafından duygusal istismar gibi faktörlerin şiddet deneyimiyle ilişkili olduğunu incelemek için çok değişkenli lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre, şiddet toplum genelinde büyük farklılıklar göstermektedir. Son iki yılda eşi veya birlikte yaşadığı kişi tarafından fiziksel veya cinsel saldırı yaşayan kadınların üçte birinin bu durumu polise bildirdiği belirlenmiştir. Fiziksel bir yaralanma olması durumunda ise polise bildirme olasılığının arttığı sonucuna varılmıştır. Fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kalan kadınların %30'unun psikolog ya da sosyal hizmet uzmanına gönderildiği bildirilmiştir.

Ayhan ve Özkan (2016); lise öğrencilerinin aile içi şiddete tanık olmasının şiddete ilişkin tutumlarını ne yönde etkilediklerini belirlemeye yönelik çalışmada, Karaman'da dört lisedeki 1196 öğrenciyi örnekleme dahil etmişlerdir. Yaş, ailenin eğitim durumu, gelir düzeyi, öğrencinin bir işte çalışma durumu, kardeş sayısı değişkenleri ile öğrencilerin hayatlarında şiddete tanık olma durumları arasında anlamlı birer fark olduğu bulunmuştur. Araştırmada şiddete tanık olma durumu ile kabullenme ve şiddet uygulama arasında pozitif bir biçimde korelasyon olduğu saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin şiddete tanık olma durumunun şiddete ilişkin tutumları açısından önemli etkilerinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Öztürk ve Toprak (2017) kadın sağlık çalışanlarının şiddet türlerinden herhangi birine maruz kalma durumlarını ve kadına şiddet vakalarına yaklaşımları hakkındaki tutum ve davranışlarını incelemiştir. Örneklem içinde 74 kişinin en az bir şiddet türüne maruz kaldığı bulunmuştur. Bazı kadın sağlık çalışanlarından, şiddete maruz kalan kadınlar da olmasına rağmen kendilerine hem de tanık oldukları vakalara nasıl yaklaşacakları konusunda bilgi eksikliklerinin olduğu saptanmıştır. Kadın sağlık çalışanlarının doktor ya da hemşire olmaları şiddete maruz kalma durumlarını etkilemediği, aynı meslekte çalışma süresi arttıkça şiddet yaşamının da paralel olarak arttığı ortaya çıkmıştır. Bir başka bulguda, sağlık çalışanlarından şiddete uğradıklarını söyleyen kadınlar ile "şiddetle karşılaşınca işlem başlatırım" cevabını veren kadınlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmiştir.

Wencheke ve Tadesse (2017) evli Etiyopyalı kadınların fiziksel şiddete yönelik tutumlarını belirlemeyi hedefledikleri çalışmada, 15-49 yaş arası 5.818 evli kadından oluşan veri setini kullanmışlardır. Evli kadınlardan 1.393'ü (%24) eşi tarafından gördüğü fiziksel şiddete karşı gelmezken, uygulamada toplam 4.425 kişi (%76) karşı çıktığını ve gerekli tedbirleri alabileceğini belirtmiştir. Uyguladıkları lojistik regresyon analizinde yaş, ekonomik durum, eğitim durumu, bir kadının çalışma durumu, hanede yaşayan çocuk sayısı, bölge, ikamet yeri (kentsel vs kırsal kesimde), din ve kocanın eğitim düzeyi, kadınların eşleri tarafından kendilerine uygulanan şiddete karşı tutumlarının olası sosyo-ekonomik ve demografik belirleyicileri olarak dahil edilmiştir. Bulgular, bölgeyi, ikamet yerini, çocuk sayısını ve dinin, kadınların eşi dövmenin tutumlarıyla anlamlı derecede ilişkili olduğunu göstermiştir.

5. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2008) çalışması ile kadına yönelik şiddetin ve şiddet türlerinin yaygınlığına ilişkin veri elde edilmesi, elde edilen verilerin Türkiye, bölge, kırsal/kentsel yerleşim yerleri, sosyo-ekonomik düzey ve eğitim gibi seçilmiş temel değişkenler içinde verilmesi, risk yöntemlerinin belirlenmesi, kadınların uğradıkları şiddet sonucu mücadele ettiği yöntemler incelenerek şiddeti etkileyen durumların öğrenilmesi, kadınların muhtemel şiddet olaylarından korunabilmesi için alınması gereken önlemlerin neler olduğu ve mevcut şiddet vakalarının ne düzeyde olduğunun bulunabilmesi hedeflenmiştir.

1980 yılından itibaren ülkemizde çeşitli kanun ve yaptırımlarla ele alınmaya başlanan kadına yönelik şiddet olgusu giderek artan bir dikkatle günümüze kadar işlenmektedir. 2008 yılında yapılan Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, kadına yönelik şiddet konusunda dünyada ve ülkemizde yürütülen ilk, en büyük ve en kapsamlı araştırmadır. Bu araştırmanın devamı niteliğinde olan bir diğer araştırma ise 2014 yılında yapılmıştır.⁴

Bu çalışmada, kadına yönelik şiddetin Türkiye’deki belirleyicileri lojistik regresyon analizi yardımı ile ortaya konacaktır. Şiddet türlerinden olan ekonomik, psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddet bağımlı değişkenlerdir. Bu bağlamda ekonomik, psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınlara 1 diğerlerine sıfır değeri verilerek yapay değişken oluşturulmuş ve bu değişken lojistik regresyon analizinde bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Kadına yönelik şiddetin belirleyicilerini geniş bir perspektifte inceleyebilmek amacıyla çok sayıda soru analizlerde bağımlı değişken olarak dikkate alınmıştır. Bununla birlikte değişken sayısının artması ile örnek sayısı arasında ters yönlü bir ilişki mevcuttur çünkü ankette çok sayıda cevaplanmaya sorular mevcuttur. Bu nedenle her ne kadar 2008 Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Anketine katılan kadın sayısı 12,795 olmasına rağmen, soru kağıdını tam ve eksiksiz cevaplayan kişi sayısı 1710 kişi ile sınırlı kaldığından örneklem hacmimiz 1710 kişi olarak belirlenmiştir.

5.1. Tanımlayıcı İstatistikler

EK 1’deki verilere göre; ankete katılan kadınların %82’si kentte %18’i ise kırsal bölgelerde yaşamaktadır. Şiddet yaşamış olma durumlarına göre incelendiğinde ise, psikolojik şiddet görmüş kadınlar örneklemin %84.91’i oluşturmaktadır. Bu bağlamda ekonomik şiddet görmüş kadınlar 534 kişi (%31.23), fiziksel şiddet; 670 kişi (%39.18) ve cinsel şiddet görmüş kadınlar ise 250 kişi (%15.03) olarak bulunmuştur.

Kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran unsurları belirleyebilmek için kullanılan Lojistik Regresyon Analizi için bağımlı değişken olarak dört farklı şiddet türü olan ekonomik, psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddet türleri kullanılmıştır. Bağımlı değişkenlerden hareketle bu şiddet türlerini ortaya çıkaran unsurlar ortaya çıkarılmıştır. Kadına yönelik şiddetin, ülkemizde belirleyicileri aşağıda ayrıntılı biçimde sıralanmıştır.

5.2. Ekonomik Şiddet Görmenin Belirleyicileri

Ekonomik şiddet görme olasılığını etkileyen faktörler için lojistik regresyon analizi sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir. Bu sonuçlar elde edilirken adimsal regresyon yöntemi uygulanmış ve %10 önem düzeyinde anlamlı değişkenler nihai modelde bırakılmıştır. Buradan hareketle model sonuçlarında istatistiksel olarak sadece anlamlı değişkenler gözükmemektedir.

⁴ Türkiye İstatistik Kurumu’nun yayınladığı bir diğer araştırma olan 2014 yılı Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması ham verilerine ulaşılamadığından dolayı bu çalışmaya ilave edilememiştir.

Tablo 1: Ekonomik Şiddet Görmenin Belirleyicileri

Bağımlı Değişken	Katsayı	Fark Oranı	Std. Hata	P> z
Sabit	-0.018	0.982	0.318	0.954
Kır Kent	-0.580	0.560	0.159	0.000
Eğitim Düzeyi	0.140	1.151	0.072	0.051
Çocuk Sayısı	-0.107	0.898	0.043	0.012
Sosyal Güvenlik	-1.634	0.195	0.668	0.014
Evlilik Rızası	-0.287	0.750	0.163	0.079
Akraba Evliliği	0.386	1.472	0.127	0.002
Aldatılma	0.680	1.974	0.216	0.002
Aile İçi Şiddet	-0.341	0.711	0.123	0.006
İntihar Düşüncesi	0.350	1.420	0.162	0.031
İntihar Girişimi	0.589	1.803	0.269	0.029
Taciz	0.697	2.009	0.247	0.005
Es Eğitim	-0.116	0.890	0.059	0.050
Eş Kumar	1.593	4.921	0.506	0.002
Şiddet Yorumu "Ailevi"	0.424	1.529	0.070	0.000

Tablo 1'deki sonuçlara göre, kentte yaşayan kadınların kırdaki yaşayanlara göre ekonomik şiddet görme olasılığı daha düşükken (yaklaşık %56 daha az), kadınların eğitim düzeyi arttıkça ekonomik şiddet görme olasılığı da artmaktadır. Bu sonuç teorik beklentiler ile uyumludur çünkü ekonomik şiddet gelir ile ilişkili olduğundan ve eğitim düzeyi arttıkça çalışan kadın sayısının artması ile gelirin de artması beklenmektedir. Bu bağlamda eğitim düzeyinin artması ekonomik şiddeti artırıcı bir etkiye sahip olabilmektedir. Diğer taraftan çocuk sayısının artması kadınların ekonomik şiddet görme olasılığını azaltıcı yönde bir etki yapmaktadır. Sosyal güvencesi olan kadınların olmayan kadınlara nazaran %19 oranında daha az ekonomik şiddete maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır. Kendi rızası alınarak evlenen kadınların rızası alınmadan evlenenlere oranla daha az ekonomik şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan akraba evliliği yapan, aldatılan ve çocukken tacize uğrayan kadınların ekonomik şiddet görme olasılıklarının anlamlı şekilde arttığı görülmektedir. Ekonometrik model sonuçları çocukken aile içi şiddete maruz kalan kadınların daha az ekonomik şiddet gördüklerini belirtmekte ve bu sonuç kadınların farkındalık durumuyla açıklanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, çocukken ailede şiddete maruz kalan kadınların bu durumu daha önce tecrübe etmesine istinaden proaktif davranış sergilemesine neden olabilmektedir. İntihar düşüncesinde olan ve intihar girişiminde bulunan kadınların ekonomik şiddet görme olasılıklarının daha fazla olduğu (sırasıyla 1.4 ve 1.8 kat) sonucu ortaya çıkmıştır. Kuşkusuz burada net olarak bir neden sonuç ilişkisinin kurulması zor olmaktadır. Çünkü şiddete maruz kalan kadınların da intihar eylemi ve girişiminde olması beklenebilmektedir. Eş ile ilgili sorularda eşin eğitim düzeyi ve kumar oynaması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve eşin eğitim düzeyi arttıkça kadınların ekonomik şiddet görme olasılığı düşerken, eşin kumar oynayan kadınların daha fazla ekonomik şiddete maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır. Son olarak, ekonomik şiddetin gerekçesi olarak sadece aile kaynaklı nedenler istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

5.3. Psikolojik Şiddet Görmenin Belirleyicileri

Tablo 2'de kadınların psikolojik şiddet yaşamış olma durumlarına göre anlamlı değişkenlere yer verilmiştir. Psikolojik şiddetin belirleyici unsurlarına bakılacak olursa, kadınların yaşının artması ve sağlık durumunun iyileşmesi psikolojik şiddet görme olasılığını azaltıcı etki yaparken, sağlık güvencesine sahip ve ailesinden destek alabilen kadınların psikolojik şiddete maruz kalma olasılıklarının daha az olduğu sonucu ön plana çıkmaktadır. Aldatılan ve çocukken istismara uğrayan kadınlarda psikolojik şiddete maruz kalma olasılığı daha yüksek bulunmuş ve eş ile rızası olmadan cinsel ilişkiye giren kadınların psikolojik şiddete maruz kalma olasılığının arttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar Ayhan ve Özkan'ın (2016) bulduğu sonuçları destekler niteliktedir. Ek olarak, karı koca aynı fikirde olmadığında kadınların susması ve tartışmaması gerektiğini düşünen kadınların daha fazla psikolojik şiddete maruz kaldıkları belirlenirken, erkeklerin ev işlerinde kadına yardım etmesi yani, ev işlerinde eşitlik ve birliktelik sağlanması durumunda kadının psikolojik şiddete maruz kalma olasılığı düşmektedir. Kadının tüm tavır ve davranışlarından ailedeki erkeğin sorumlu olduğunu kabul eden kadınların daha fazla psikolojik şiddet yaşadığı sonucuna varılmıştır. Kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddetin nedenleri arasında sadece eşin alkol kullanması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 2: Psikolojik Şiddet Görmenin Belirleyicileri

Bağımlı Değişken: Psikolojik Şiddet	Katsayı	Fark Oranı	Std. Hata	P> z
Sabit	3.121	9.790	0.431	0.000
Yaş	-0.024	0.007	0.007	0.001
Sağlık Durumu	-0.194	0.094	0.114	0.089
Sağlık Güvencesi	-0.413	0.147	0.221	0.062
Aile Desteği	-0.378	0.111	0.161	0.019
Aldatılma	1.044	1.248	0.438	0.017
İstismar	0.708	0.469	0.230	0.002
Kadın cinsel rıza	0.505	0.311	0.187	0.007
Kadının sorumluluğu	0.291	0.207	0.154	0.059
Erkeğin Yardımı	-0.480	0.101	0.163	0.003
Kadının Yorumu “Susma”	0.341	0.216	0.153	0.026
Şiddet Yorumu “Alkol”	0.295	0.112	0.083	0.000

5.4. Cinsel Şiddet Görmenin Belirleyicileri

Tablo 3’de cinsel şiddet görmenin belirleyicilerine değinilmiştir ve lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre anlamlı bulunan değişkenler aşağıda sıralanmıştır. Tablo 4’teki sonuçlara göre, çocukken yaşanan yer ile cinsel şiddet görme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve il yada yurt dışında yaşayanların köy yada kasabada yaşayanlar oranla daha az cinsel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Tablo 3: Cinsel Şiddet Görmenin Belirleyicileri

Bağımlı Değişken: Cinsel Şiddet	Katsayı	Fark Oranı	Std. Hata	P> z
Sabit	-2.537	0.079	0.285	0.000
Çocukken yaşanan yer “il”	-0.298	0.742	0.167	0.074
Ekonomik Özgürlük	0.281	1.325	0.167	0.093
Evlilik rızası	-0.362	0.696	0.193	0.061
Aile şiddeti	-0.798	0.450	0.158	0.000
Taciz	0.721	2.058	0.282	0.011
İntihar düşüncesi	0.659	1.934	0.195	0.001
İntihar girişimi	0.647	1.911	0.285	0.023
Aldatma	0.778	2.177	0.233	0.001
Kadın cinsel rıza	0.526	1.693	0.164	0.001
Şiddet nedeni “aile”	0.582	1.790	0.165	0.000
Şiddet nedeni “sarhoş”	0.402	1.495	0.155	0.010

Ekonomik özgürlüğü olan kadınların olmayanlara göre %32 oranında daha fazla cinsel şiddet gördükleri belirlenmiştir. Bu sonuç dikkat çekicidir çünkü ekonomik özgürlükle cinsel şiddet arasında ters yönlü bir ilişki olması beklenmektedir. Bununla birlikte Türkiye’nin birçok bölgesinde cinsel konular örf ve adetlere göre ayıp karşılanmakta ve kadınların bu konuda açık bir şekilde düşüncelerini ifade etmesi zorlaşmaktadır. Bu nedenle ekonomik özgürlüğü olan kadınların eğitilmiş olduğu ve bu konuda düşüncelerini daha rahat bir şekilde ifade edebileceği düşünüldüğünde bulduğumuz bu sonuç beklentileri karşılar nitelikte olacaktır. Ayrıca bu yorum, Yodanis’in (2004) bulduğu sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Evlenirken rızası alınmayan ve küçükken aile içi şiddete tanık olan kadınların cinsel şiddet yaşama olasılıklarının daha az olduğu belirlenmiştir. Aldatılan, küçükken tacize uğrayan, intihar düşüncesinde olan ve intihar girişiminde bulunan ve kendi isteği dışında cinsel ilişkiye girmeye zorlanan kadınların cinsel şiddete maruz kalma olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Cinsel şiddete maruz kalan kadınlar bunun gerekçesi olarak ailevi nedenler ve eşinin eve alkollü gelmesini belirtmiştir.

5.5. Fiziksel Şiddet Görmenin Belirleyicileri

Tablo 4’de kadına yönelik şiddet türlerinden olan fiziksel şiddet için lojistik regresyon modeli sonuçları yer almaktadır. Tablo 4’de yer alan değişkenler yine adimsal regresyon yöntemi kullanılarak sadece anlamlı değişkenler bırakılarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, çocukken cinsel istismara uğrayan ve eşi tarafından aldatılan kadınların fiziksel şiddet görme olasılığı daha yüksek bulunmuştur. Gerektiğinde çocukları terbiye etmek için dövülmesi gerektiği sorusuna verilen yanıtlara göre fiziksel şiddet görme olasılığı artmaktadır. Çocuk sayısının artması yine fiziksel şiddet görme olasılığını artırıcı etkiye sahiptir. Ek olarak, sağlık güvencesi olmayanların, erkeğin gerektiğinde dövmesini normal karşılayanların, intihar düşüncesine sahip olanların ve intihar girişiminde bulunanların, eşi alkol bağımlısı olanların fiziksel şiddet görme olasılığını arttırdığı saptanmıştır.

Tablo 4: Fiziksel Şiddet Görmenin Belirleyicileri

Bağımlı Değişken:				
Fiziksel Şiddet	Katsayı	Fark Oranı	Std. Hata	P>z
Sabit	-0.160	1.505	0.288	0.580
Çocuk sayısı	0.155	1.169	0.039	0.000
Sağlık Durumu	-0.324	0.722	0.087	0.000
Sağlık Güvencesi	0.290	1.735	0.164	0.076
İstismar	0.419	1.505	0.146	0.004
Aldatma	1.445	4.209	0.259	0.000
İntihar düşüncesi	0.950	2.313	0.165	0.000
İntihar girişimi	0.821	1.664	0.317	0.010
Evlilik rızası	-0.398	0.668	0.164	0.015
Aile şiddeti	-0.807	0.449	0.123	0.000
Eş alkol	0.517	1.021	0.144	0.000
Eşin sosyal güvenliği	-0.343	0.781	0.136	0.012
Erkeğin Dövmesi	0.557	2.550	0.173	0.001
Çocuk dövme	0.215	1.240	0.118	0.068

Negatif katsayılara bakılacak olursa, evlenirken rızası alınmamış olanların örneğin, görücü usulü evlendirilmelerin olması fiziksel şiddeti arttırmaktadır. Benzer şekilde çocukken aile içi şiddete maruz kalanların hayatların fiziksel şiddet görme olasılığı daha az iken, eşinin sosyal güvenliğinin olması fiziksel şiddet görme olasılığını düşüren etmenlerdendir.

6. Sonuç

İnsanlık tarihi boyunca bireyde ve toplumda farklı düzeylerde, farklı biçimlerde gözlenen şiddet kavramı, insan hakları ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar çoğu zaman, şiddetin yaratmış olduğu fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik ve sosyal anlamda olumsuz sonuçları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Yapılan araştırmalara göre Türkiye’de her yüz kadından 42’sinin şiddet gördüğü saptanmıştır. Kadına yönelik şiddet evrenselleşmiş bir olgu haline gelmiştir. Dünya’da ve Türkiye’de birçok dernek, topluluk, devletlerin yürüttüğü kadına şiddeti önleme politikaları yıllardır süregelmektedir. Kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorun olarak görülüp, devletin ve toplumun tüm organlarının katılımıyla şiddetin çözümüne yönelik yaptırımlar uygulanması ve bu yaptırımların toplumsal bir zihniyet değişikliğine yön vermesi hedeflenmiştir.

Bu çalışma ile kadına yönelik şiddetin Türkiye’de belirleyici unsurlarının saptanması istenmiştir. Bu bağlamda, 2008 Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Anketi verilerinden derlenen veri seti baz alınmıştır. Konuya ilişkin kavramsal ve deneysel literatür dikkate alınarak, kadına yönelik şiddete sebep olabilecek ve bu konuda etkili olduğu düşünülen değişkenlerden yararlanarak ekonometrik anlamda şiddet belirleyicileri incelenmiştir.

Lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre; kadınların ekonomik, psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddet görme olasılıklarını etkileyen faktörler farklılaşsa da, ön plana çıkan değişkenler söz konusudur. Kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran etmenler; kadının yaşadığı yer, kadının yaşı, kadının ve eşinin eğitim düzeyi, sağlık durumu, şiddeti yaşamada ailenin etkisi, akraba evliliği yapması, intihar düşüncesi ve intihar girişiminde bulunma, çocuklukta aile içi şiddete maruz kalma durumu, evlenirken kadının rızasının alınıp alınmadığı durumu, kadının çocukluğunda istismara uğraması, aldatılması, eşin alkol bağımlılığının olması, eşin kumar alışkanlığının olup olmaması, eşin çalışması ve sosyal güvenliğinin olup olmaması şeklindedir.

Şiddetin önüne geçilmesi ancak eğitimin artması, toplumun bilinçli olması ve şiddeti sadece kadınların maruz kaldığı bir durum olarak görmemekten geçmektedir. Bu bağlamda öncelikli olarak toplum nezdinde cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak gerekmektedir. Yıllardır süregelen ve erkek egemen toplum yapısından

kaynaklanan orantısız tutum ve davranışlar şiddeti oldukça etkilemektedir. Bu yüzden şiddet, ev içinde gizli kalmamalı tüm toplumun mücadele verdiği bir konu olmalıdır.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması, çözüm odaklı hizmetlerin belirlenmesi, ihtiyaçların tespit edilmesi, şiddetin önlenmesine yönelik yasal düzenlemelerin uygulanması ve toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi, sadece kadınların değil tüm toplumun bu konuda tutarlı ve sahiplenici tutumu ile birlikte kadına yönelik şiddetle mücadelenin önüne geçmeye çalışılmalıdır.

Kaynakça

- Akkaş, İbrahim; Uyanık, Zeki (2016), “Kadına Yönelik Şiddet” *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.6, S.1: 32-42.
- Aksakal, Hülya; Atasayar, Mehmet (2011), “Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma”, *Akademik Bakış Dergisi*, C.26: 1-12.
- Atman, Ümit Can (2003), “Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz / Irza Geçme”, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, C.12, S.9: 333-335.
- Ayhan, Fatma; Özkan, Birgül (2016), “Aile İçi Şiddetin Ergenler Üzerine Etkisi”, *Journal of Human Science*, C.3, S.13: 3753 - 3767.
- Ayrancı, Ünal; Günay, Yasemin; Ünoğlu, İlhami (2002), “Hamilelikte Aile İçi Eş Şiddeti: Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, S.3: 75-87.
- Bouhours, Brigitte; Broadhurst, Roderic (2015), “Violence Against Women in Hong Kong: Results of the International Violence Against Women Survey”, *Violence Against Women*, Vol.21, No.11: 1311-1329.
- Bütün, Celal; Can, Muhammet; Dokgöz, Halis; Turan, Nurşen; Sözen, Şevki (2009), “Violence and Other Reasons as Cause of Death in Women”, *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, S.31: 211-219.
- Çalışkan, Hande (2017), “Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği”, Tekirdağ: Yüksek Lisans Tezi.
- Çiftçi, Feyza (2013), “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri”, Kırıkkale: Yüksek Lisans Tezi.
- Dillon, Gina; Hussain, Rafat; Loxton, Deborah; Rahman, Saifur (2013), “Mental and Physical Health and Intimate Partner Violence against Women: A Review of the Literature”, *International Journal of Family Medicine*: 1-15.
- Erol, Devrim Deniz (2013), “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye Yazılı Basınında Şiddet Haberleri ve Haber Fotoğrafları”, *Selçuk İletişim*, C.8, S.1: 192-211.
- European Union Agency for Fundamental Rights*. <http://fra.europa.eu/>, (Erişim: 05 17 2016).
- Faramarzi, Mahbobeh; Esmailzadeh, Seddigheh; Mosavi, Seyed, Aliasghar (2004), “A Comparison of Abused and Non-Abused Women’s Definitions of Domestic Violence and Attitudes to Acceptance of Male Dominance”, *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, No.122: 225-231.
- Fawole, Olufunmilayo (2008), “Economic Violence to Women and Girls - Is It Receiving the Necessary Attention?”, *Trauma, Violence, & Abuse*: 1-11.
- Grech, Katrina; Burgess, Melissa (2011), “Trends and Patterns in Domestic Violence Assaults: 2001 to 2010”, *Crime and Justice Statistics*, S.61: 1-14.
- Guljan, Dönmez; Şimşek, Hatice; Günay, Türkan (2012), “Evli Erkeklerde Eşlerine Yönelik Şiddet ve İlişkili Etmenler”, *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, C.10, S.3: 151-159.
- Gökkaya, Veda, Bilican (2011), “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.12, S.2: 103.
- Gülmez, Çiğdem (2014), “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ahlaki Çözümleme ve Dindarlık”, Samsun: Doktora Tezi.
- Halıcı, Coşkun (2007), “Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma”, Eskişehir: Doktora Tezi.
- Kishor, Sunita; Johnson, Kiersten (2004), “Profiling Domestic Violence - A Multi Country Study”, Carlverton - Maryland: ORC Macro.
- Koch, Abigail R.; Rosenberg, Deborah; Geller, Stacie E. (2016), “Higher Risk of Homicide Among Pregnant and Postpartum Females Aged 10–29 Years in Illinois, 2002–2011”, *Obstetrics & Gynecology*, Vol.128, No.10: 440-446.
- Krantz, Gunilla; Garcia-Moreno, Claudia (2005), “Violence Against Women”, *J Epidemiol Community Health*, Vol.59: 818-821.
- Köse, Ashi; Beşer, Ayşe (2007), “Kadının Değiştirilebilir Yazgısı "Şiddet"”, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, C.10, S.4: 114-121.
- Loxton, Deborah; Schofield, Margot; Hussain, Rafat (2006), “Psychological Health in Midlife Among Women Who Have Ever Lived With a Violent Partner or Spouse”, *Journal of Interpersonal Violence*, Vol.21, No.8: 1092-1107.
- Montgomery, Brooke E.E.; Rompalo, Anne; Hughes, James; Wang, Jing; Haley, Danielle; Soto-Torres, Lydia; Chege, Wairimu; Justman, Jessica; Kuo, Irene; Golin, Carol; Frew, Paula; Mannheimer, Sharon; Hodder, Sally (2015), “Violence Against Women in Selected Areas of the United States”, *American Journal of Public Health*, Vol.105, No.10, 2156-2166.

- Okasha, Mahmoud K.; Abu-Saada, Abed H. (2014), "Modeling Violence against Women in Palestinian Society", *American International Journal of Contemporary Research*, Vol.1, No.4, 209-220.
- Okutan, Nur (2007), "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet - Van'da, Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Başetme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri", Van: Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, Özlem (2011), "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet", İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, Güzin Zeren; Toprak, Dilek (2017), "Kadın Sağlık Personellerinin Kadına Yönelik Şiddet Hakkında Bilgi Tutum ve Davranışları", *Konuralp Tıp Dergisi*, C.9, S.1: 58-62.
- Özyurt, Beyhan Cengiz; Deveci, Artuner (2010), "Manisa'da Kırsal Bir Bölgedeki 15-49 Yaş Evli Kadınlarda Depresif Belirti Yaygınlığı ve Aile İçi Şiddetle İlişkisi", *Türk Psikiyatri Dergisi*, S.21: 1-7.
- Parmaksızoğlu, Aslı Çakır (2011), "Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve İlişkili Özellikler", Kocaeli: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Stavrou, Efty; Poynton, Suzanne; Weatherburn, Don (2016), "Intimate partner violence against women in Australia: Related factors and help-seeking behaviours", *Contemporary Issues in Crime and Justice*, No.200: 1-16.
- Şensoy, Fatma (2016), "Geçmişe Tanıklık Eden Belgelerle Kadına Yönelik Şiddet", *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, C.12, S.45: 119-136.
- Tatlıhoğlu Kasım; Küçüköke İsmail (2015), "Türkiye'de kadına yönelik şiddet: Nedenleri, koruma, önleme ve müdahale hizmetleri", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.7, S.13: 194-209.
- TBMM. (2011), "TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu", https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/24_donem_3_y_asama_yili_faaliyet_raporu.pdf, (Erişim: 05 17 2016).
- Tezcan, Sabahat; Tunçkanat, Hande (2009), "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Kadınların Fiziksel ve Ruhsal Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi", *Aydın: 6.Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı*.
- Türk, Hüseyin; Çimen, Hürriyet (2015), "Aile İçi Şiddet Algısının Bireysel Özelliklere Göre Karşılaştırılması: Çıldır İlçesi Örneği", *Ardahan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* S.1: 1-10.
- Vahip, Işıl; Doğanşargil, Özge (2006), "Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız", *Türk Psikiyatri Dergisi*, C.17, S.2: 107-114.
- Wencheke, Eshetu; Tadesse, Mekonnen (2017), "Determinants of Ethiopian Women's Atitudes Toward Wife Beating", *Journal of Interpersonal Violence*: 1-11.
- WHO. (2013), "Responding to Intimate Partner Violence and Sexual Violence Against Women - WHO Clinical and Policy Guidelines", Italy: World Health Organization.
- WHO. (2014), "Global Status Report on Violence Prevention", Geneva - Switzerland: World Health Organization.
- Uçar, Ayhan (2016), "İstatistiki Verilerle Ulusal Basında Kadına Yönelik Şiddet", İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, S.2: 315-364.
- UNODC. (2013), "Global Study on Homicide", Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.
- Yanık, Aygül; Hanbaba, Zeynep; Soygür, Sevinç; Ayaltı, Büşra; Doğan, Meral (2014, Aralık), "Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye'den Kanıt", *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 104- 111.
- Yanikkerem, Emre (2002), "Kadına Uygulanan Şiddetin Üreme Sağlığına Etkileri", *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, C.5, S.2
- Yengin, Hülya (1997), "Bir İletişimsizlik Biçimi: Şiddet", *İletişim Fakültesi Dergisi*: 147-218.
- Yiğitcan, Güzde (2013), "Kadına Yönelik Şiddet- Kırıkkale Örneği", Kırıkkale: Yüksek Lisans Tezi.
- Yodanis, Carrie L. (2004), "Gender Inequality, Violence Against Women, and Fear / A Cross-National Test of the Feminist Theory of Violence Against Women", *Journal of Interpersonal Violence*, C.19, S.6: 655-675.

EK.1 Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması Tanımlayıcı İstatistikler Tablosu

		N	YÜZDE
Kır-Kent	Kent	1,409	82.40
	Kır	301	17.60
Psikolojik Şiddet	Hayır	258	15.09
	Evet	1,452	84.91
Ekonomik Şiddet	Hayır	1,176	68.77
	Evet	534	31.23
Fiziksel Şiddet	Hayır	1,040	60.82
	Evet	670	39.18
Cinsel Şiddet	Hayır	1,453	84.97
	Evet	257	15.03
Çocukken Yaşanılan Yer	Halen Yaşadığı Yer	349	20.41
	İl veya Yurtdışı	616	36.02
	Bucak veya Köy	745	43.57
Okuma Yazma Bilme	Evet	219	12.81
	Hayır	1,491	87.19
Eğitim Düzeyi	Okuma-yazma bilmiyor	240	14.04
	İlkokul	1,082	63.27
	İlköğretim	148	8.65
	Lise	193	11.29
	Üniversite	47	2.75
Çalışma Durumu	Hayır	1,623	94.91
	Evet	87	5.09
Sosyal Güvenlik	Hayır	1,679	98.19
	Evet	31	1.81
Sağlık Güvenlik	Hayır	282	16.49
	Evet	1,428	83.51
Kadının Mal Varlığı	Yok	1,559	91.17
	Var	151	8.83
Gelir	Yok	1,543	90.23
	Var	167	9.77
Aileye Yakınlık	Hayır	542	31.70
	Evet	1,168	68.30
Medeni Durum	Bekar	93	5.44
	Evlü	1,617	94.56
Kadının Evlilik Rızası	Hayır	238	13.92
	Evet	1,472	86.08
Akraba Evliliği	Hayır	1,283	75.03
	Evet	427	24.97
Sağlık Durumu	Kötü	215	12.57
	İdare Eder	837	48.95
	İyi	658	38.48
İntihar Düşüncesi	Hayır	1,393	81.46
	Evet	317	18.54
İntihar Girişimi	Hayır	1,618	94.62
	Evet	92	5.38
Çocuk Sayısı	0	94	5.50
	1	247	14.44
	2	645	37.72
	3	421	24.62
	4	178	10.41
	5	58	3.39
	6	37	2.16
	7	12	0.70
	8	9	0.53
	9	7	0.41
	10	1	0.06
	12	1	0.06
Eş Eğitim Düzeyi	İlkokul	833	48.71
	İlköğretim	285	16.67
	Lise	404	23.63

	Üniversite	188	10.99
Eş İş Sektörü	Tarım	132	7.72
	Sanayi	351	20.53
	Hizmet	1,227	71.75
Kamu -Özel	Kamu	339	19.82
	Özel	1,371	80.18
Eş Sosyal Güvenlik	Yok	464	27.13
	Var	1,246	72.87
Eş Alkol	Yok	1,400	81.87
	Var	310	18.13
Eş Kumar	Yok	1,685	98.54
	Var	25	1.46
Aldatılma	Hayır	1,593	93.16
	Evet	117	6.84
Kadının Yorumu ‘Susma’	Katılmıyor	822	48.07
	Katılıyor	888	51.93
Kadının Yorumu “Ekonomik Özgürlük”	Katılmıyor	605	35.38
	Katılıyor	1,505	64.62
Kadının Yorumu ‘Dayak’	Katılmıyor	1,514	88.54
	Katılıyor	196	11.46
Kadının Yorumu ‘Ortak Ev İşleri’	Katılmıyor	588	34.39
	Katılıyor	1,122	65.61
Kadının Yorumu ‘Çocuk Dövme’	Katılmıyor	1,068	62.46
	Katılıyor	642	37.54
Kadının Yorumu ‘Erkeğin Sorumluluğu’	Katılmıyor	862	50.41
	Katılıyor	848	49.59
Kadının Yorumu ‘İsteksiz Cinsel İlişki’	Katılmıyor	1,192	69.71
	Katılıyor	518	30.29
Kadının Şiddete Yorumu ‘Eşin Sarhoş Olması’	Boş	1,040	60.82
	Evet	45	2.63
	Hayır	625	36.55
Kadının Şiddete Yorumu ‘Maddi Sorunlar’	Boş	1,040	30.82
	Evet	132	7.72
	Hayır	538	31.46
Kadının Şiddete Yorumu ‘Ailevi Sorunlar’	Boş	1,040	60.82
	Evet	310	18.13
	Hayır	360	21.05
Kadının Şiddet Yorumu ‘Diğer Sebepler’	Boş	1,040	60.82
	Evet	121	7.08
	Hayır	549	32.11
Kadının Şiddet Yorumu ‘Kıskançlık’	Boş	1,040	60.82
	Evet	235	13.74
	Hayır	435	25.44
İstismar	Hiç kimse	1,387	81.11
	Herhangi biri	323	18.89
Taciz	Hiç kimse	1,624	94.97
	Herhangi biri	86	5.03
Çocukken Aile Şiddeti	Evet	483	28.25
	Hayır	1,227	71.75

Kaynak: TÜİK (2008) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması ham verilerinden derlenmiştir.